

Bölüm 9

OECD ÜLKELERİNİN İNSANİ GELİŞİMİŞLİK ENDEKSİ BAZINDA ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ: ARAS ve VIKOR YAKLAŞIMI

Sait Erdal DİNÇER¹
Özge AVŞAROĞLU²

GİRİŞ

*İnsani gelişme çok boyutlu bir kavram olup günümüzde insanların içinde bulunduğu ekonomilerin zenginliğinden öte, insan hayatının zenginleşmesiyle ilgili bir kavramdır. İnsani gelişme, insanların kendilerine ve sahip oldukları fırsatlara odaklanan bir yaklaşımdır. İnsani gelişme, ekonomik büyümenin herkese otomatik refah artışı getirmediği tespitiyle, insan hayatının daha iyi hale gelmesinde yine insanların oynayacağı role odaklanır. Gelir artışı insani gelişmede sadece bir araçtır, nihai hedef değildir. Bu bağlamdan hareketle, gerçekleştirilen bu çalışmada ulusal ve özellikle de uluslararası alanda kabul görmüş olan gelişmişlik değerlerini bünyesinde bulunduran *İnsani Gelişme Endeksi, Sağlık Endeksi, Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi Endeksi, Eğitim Endeksi, Gelir Endeksi ve Satın Alma Gücü Paritesi* değerlerinden yararlanarak OECD ülkeleri' nin 2017 yılı insani gelişmişlik derecelerinin eşanlı tespitine çalışılmıştır. Bu eşanlı sıralama işlemi için de çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan ARAS ve VIKOR yöntemlerinden yararlanılmış olup bu yöntemlerinde bu ve benzeri alanlarda kullanılabilirliğinin ve bu yöntemlerden elde edilen sonuçların tutarlılığının gösterilmesine çalışılmıştır.*

İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (İGE)

İnsani gelişme, insanların içinde bulunduğu ekonomilerin zenginliğinden öte, insan hayatının zenginleşmesiyle ilgili bir kavramdır. İnsani gelişme, insanların kendilerine ve sahip oldukları fırsatlara odaklanan bir yaklaşımdır. İnsani gelişme, ekonomik büyümenin herkese otomatik refah artışı getirmediği tespitiyle, insan hayatının daha iyi hale gelmesinde yine insanların oynayacağı role odaklanır. Gelir artışı insani gelişmede sadece bir araçtır, nihai hedef değildir.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Yöneylem Araştırması Bilim dalı öğretim üyesi. edincer@marmara.edu.tr.

² ozgemtr44gmail.com

KAYNAKLAR

1. Alptekin, N. ve Yeşilaydın, G. (2015). OECD Ülkelerinin Sağlık Göstergelerine Göre Bulanık Kümeleme Analizi İle Sınıflandırılması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*.s.137-155.
2. Anderson, G. ve Hussey, P.S. (2001). Comparing health system performance in OECD countries. Organization for Economic Cooperation and Development. May-Jun;20(3):219-32
3. Avcı, M. ve Avcı, G. M. (2017). OECD Ülkelerinde Kurumsal Kalite ve Gelir Eşitmezliği İlişkisi. Vol. 25(31). DOI: 10.17233.
4. Ayyıldız, F. V.” Gelir Adaletsizliğinin Sebebinin Araştırılması: Ampirik Analiz. *Karadeniz*.2017(34).
5. Balezentiene, L., & Kusta, A. (2012). Reducing greenhouse gas emissions in grassland ecosystems of the central Lithuania: multi-criteria evaluation on a basis of the ARAS method. *The Scientific World Journal*,2012.
6. Bayın, G. (2016). Doğuşta ve İleri Yaşta Beklenen Yaşam Sürelerine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 20(3):93-103. DOI: 10.15511. Ankara.
7. Çınaroğlu, S. ve Avcı, K. (2014). Dünya Sağlık Örgütü’ne Üye Ülkelerin Doğumda Beklenen Yaşam Süresi Bakımından Veri Madenciliği Yöntemleri Kullanılarak Sınıflandırılması. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*. Sayı:20, s.89-90.
8. Doğan, E. M. ve Tatlı, H. (2014). İnsani Geliştirme ve İnsani Yoksulluk Bağlamında Türkiye’nin Dünyadaki Yeri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt:28, Sayı:1, s.99-124.
9. Ercan, E. ve Kundakçı, N., (2017). Bir Tekstil İşletmesi için Desen Programı Seçiminde ARAS ve OCRA Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: 19, Sayı: 1, Haziran 2017*, 83-105.
10. Gülel, F. E. vd; (2017). “Türkiye’de İllere Göre İnsani Gelişme Endeksi”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. DOI:10.5505/pausbed.2017. 99705.
11. Haşiloğlu, S. B.; *Elektronik Ticaret ve Stratejileri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999.
12. Kara, İ. ve Ecer F. (2016). AHP ve VIKOR Entegre Yöntemi ile Tedarikçi
13. Seçimi: *Tekstil Sektörü Uygulaması*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(2), 258-260.
14. Karaca, N. G. ve Gökçek, C. B. (2014). Türkiye ve Geçiş Ekonomilerinde Çok Boyutlu Yoksulluk ve İnsani Gelişme. s.6.
15. Karabulut, T., Kaya, N. ve Gürsoy, Z. (2009). Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütüne Üye Ülkelerin 2006 Yılı İnsani Gelişmişlik Düzeylerinin Analizi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt :2, Sayı:2.
16. Ngai, E. W. T. And Gunasekaran A. (2007). A Review for Mobile Commerce Research and Applications. *ELSEVIER Science Direct Decision Support Systems* 43. 3-15.
17. Ömürbek, N., Üstündağ, S. ve Helvacıoğlu, Ö. C.; (2013). Kuruluş Yeri Seçiminde Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) Kullanımı: IspartaBölgesi’nde Bir Uygulama.11(21), 101-116.
18. Özden, Ü. H., Deniz Başar, Ö. ve Bağdatlı Kalkan, S. (2012). İMKB’de İşlem Gören Çimento Sektöründeki şirketlerin Finansal Performanslarının VIKOR Yöntemi ile Sıralanması. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*.17. 23-44.

19. Ramanathan, R. (2001). A Note on The Use of The Analytic Hierarchy Process for Environmental Impact Assessment , Journal of Environmental Management, 63, s.29
20. Saaty, T. L., “The Analytic Hierarchy and Analytic Network Measurement Processes: Applications to Decisions Under Risk”, European Journal of Pure and Mathematics, Vol 1, No 1, 2008, s.125.
21. Sarno, L., & Taylor, M. (2002). The economics of exchange rates, Cambridge University Press, 163-164.
22. Sarno, L., & Taylor, M. (2003). Purchasing power parity and the real exchange rate. IMF Staff Papers, 49, 65–105.
23. Stanujkic, D., Djordjevic, B., & Djordjevic, M. (2013). Comparative analysis of some prominent MCDM methods: A case of ranking Serbian banks. Serbian Journal of Management, 8(2), 213-241.
24. Tamořaitienė, J., & Zavadskas, E. K. (2013). The multi-stage decision making system for complicated problems. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 82, 215-219.
25. Tamořaitienė, J., Zavadskas, E. K., Turskis, Z., & Vainiūnas, P. (2011). Multi-Criteria Complex For Profitability Analysis Of Construction Projects. Economics & Management, 16.
26. Turskis, Z., & Zavadskas, E. K. (2010). A new additive ratio assessment (ARAS) method in multicriteria decision-making. Technological and Economic Development of Economy, (2), 159-172
27. Turskis, Z., & Zavadskas, E. K. (2010). A novel method for multiple criteria analysis: grey additive ratio assessment (ARAS-G) method. Informatica, 21(4), 597-610.
28. Tezergil, S. A. (2016). VIKOR Yöntemi ile Türk Bankacılık Sektörünün Performans Analizi Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 38(1), 357-373.
29. Uğur, L. O.; (2017). Yapı makinesi satın alımında VIKOR çok kriterli karar verme yönteminin uygulanması. Politeknik Dergisi, 20(4), 881.
30. DOI:10.2339/politeknik.369058.